

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата сільськогосподарських наук, старшого наукового співробітника Лукашук Людмили Яківни
**на дисертаційну роботу Єзерковського Артура Владиславовича
«Ефективність способів обробітку торфово-глейового ґрунту за вирощування жита озимого та гречки у Лівобережному Лісостепу» на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.01 «Загальне землеробство»**

Сталий розвиток в аграрній сфері передбачає досягнення стійкості й стабільності агроecosystem, оптимальне використання біоекологічного потенціалу території, ресурсоощадливість, пошук нових підходів до застосування антропогенних факторів, зокрема запровадження у виробництво ефективних способів обробітку ґрунту. Особливо це важливо за тривалого використання малопотужних торфовищ, де всі агротехнічні заходи повинні спрямовуватись на раціональне використання органічної маси та збереження потенційної родючості ґрунту. Також актуальним та перспективним є використання осушуваних ґрунтів у розв'язанні проблеми органічного виробництва продуктів харчування.

Основною метою досліджень дисертанта було теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової задачі, яка полягає у встановленні рівня впливу різних способів обробітку ґрунту та удобрення під жито озиме та гречку на показники родючості торфо-глейового ґрунту Лівобережного Лісостепу та особливостей формування продуктивності культур за органічного їх вирощування.

Об'єктом досліджень були процеси формування родючості осушеного торфово-глейового ґрунту та продуктивності жита озимого і гречки за різних способів основного обробітку та удобрення.

Для досягнення мети здобувачем було поставлено на вирішення ряд завдань: встановити закономірності впливу збагачення орного шару мінеральним підорним горизонтом за післядії плантажної оранки на поживний режим ґрунту, його мікробіологічну активність та водно-фізичні властивості, виявити вплив агротехнічних прийомів на формування агрофітоценозів і їх ушкодження шкідниками та хворобами, дослідити шляхи отримання стабільного рівня врожайності з високими показниками якості зерна жита озимого та гречки,

обґрунтувати економічну та енергетичну доцільність основних елементів технологій вирощування культур на осушуваних землях.

В своїх дослідженнях автор використовував польовий, лабораторні, математичні та розрахункові методи.

В дисертаційній роботі Єзерковським Артуром Владиславовичем вивчено рівень впливу різних способів обробітку торфово-глеєвого ґрунту та удобрення на показники його родючості, водно-фізичні властивості та біологічну активність.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження.

Вперше для осушеного торфово-глейового ґрунту виявлено закономірності зміни родючості оструктуреного органогенного ґрунту за післядії проведення плантажної оранки шляхом приорування торфу підстилаючим оглеєним суглинком.

Проведеними дослідженнями встановлено, що застосування плантажної оранки на 55 см та рідкого органічного добрива гумат калію+мікроелементи сприяло кращому забезпеченню рослин поживними речовинами з ґрунту та загалом покращувало його родючість порівняно з іншими варіантами досліді. Такі заходи забезпечили формування врожайності жита озимого на рівні 4,8 т/га та гречки – 3,1 т/га.

Значно поліпшувало показники якості зерна культур застосування рідких органічних добрив, за внесення яких вміст сирого білку у зерні жита озимого складав 10,5–11,3 %, гречки 13,1–13,9 % на суху наважку. Вміст сирої золи знижувався у жита озимого у фазі колосіння до 7,57–8,31 %, а у рослин гречки у фазі цвітіння становив 9,58–9,96 %.

В дисертаційній роботі важливим є те, що набула подальшого розвитку технологія органічного вирощування жита озимого та гречки за застосування структурної меліорації на осушуваних торфово-глейових ґрунтах Лівобережного Лісостепу.

Слід відмітити, що дисертаційна робота досить різностороння, результати досліджень аргументовані, що дає можливість зробити чіткі висновки за кожним завданням, яке було поставлене на вирішення.

Одержані результати досліджень мають важливе наукове значення, чітко відображають хід виконання роботи, вони є актуальними та несуть наукову новизну. Робота достатньо апробована через публікації та виступи на різного рівня конференціях. Кращі варіанти пройшли виробничу перевірку та мають практичне впровадження.

Дисертаційна робота викладена на 184 сторінках комп'ютерного тексту, об'єднує вступ, 6 розділів, висновки, рекомендації виробництву. Список використаних джерел має 270 назв, в тім числі 10 – латиницею. Експериментальний матеріал представлений у 33 таблицях, 8 рисунках та 9 додатках.

Зміст автореферату повністю відображає основні положення дисертації. В опублікованих наукових працях достатньо висвітлено результати досліджень.

Поруч із позитивними сторонами, дисертаційна робота має деякі неточності:

- Оскільки дослідження проводились в стаціонарному досліді доцільно було б показати сівозмину, бо не зрозуміло, які попередники є для озимого жита та гречки;

- Згідно схеми у досліді вивчаються два фактори: спосіб обробки ґрунту (фактор А) та удобрення (фактор Б), отже доцільно було б статистичну обробку даних проводити, як двох-факторного досліду, що дало б можливість зробити аналіз взаємодії факторів;

- Не подано інформації про те за якими методиками проводили облік бур'янів, ураження хворобами та пошкодження шкідниками;

- Бажано було б докладніше описати яким чином проводили контролювання шкідників, бур'янів і хвороб за вирощування культур у системі органічного землеробства;

- В таблиці 3.2 незрозуміло звідки одержано середні показники рівнів ґрунтових вод за вегетацію гречки та жита озимого, якщо по місячно представлено дані в колодязі №1 та №2;

- Незрозуміло для чого представлені показники вмісту поживних речовин в ґрунті в травні та липні за роками досліджень (таблиці 3.6, 3.8, 3.9 та 3.11) якщо в наступних таблицях представлені ці ж показники конкретно під кожною культурою на початку та в кінці вегетації, що відображає вплив на них не тільки обробітків ґрунту та удобрення, а безпосередньо і самої культури;

- Ураження посівів жита озимого та гречки представлене лише залежно від удобрення, а пошкодження шкідниками, лише залежно від основного обробітку ґрунту, якщо в досліді вивчалось два фактори, які в комплексі впливають на стійкість рослин проти хвороб та шкідників;

Зазначені зауваження не применшують важливості дисертаційної роботи, вона заслуговує високої оцінки, а її автор Єзерковський Артур Владиславович – присвоєння наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук (доктора філософії) за спеціальністю 06.01.01 «Загальне землеробство»

**Заступник директора з наукової роботи
Інституту сільськогосподарства Західного
Полісся, кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник**

 Лукашук Л.Я.

Підпис Л.Я. Лукашук засвідчую:

**учений секретар Інституту сільськогосподарства Західного Полісся НААН,
кандидат сільськогосподарських наук**

 Сніжок О.В.